

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی

عنوان پژوهش:

تدوین الگوی بومی شاخص‌های سرمایه‌ی فکری و اندازه‌گیری آنها

در دانشگاه شهید چمران اهواز طی برنامه‌ی چهارم توسعه (۱۳۸۴ لغایت ۱۳۸۷)

پژوهشگر:

شهیده حسینی

استاد راهنما:

دکتر یدالله مهرعلی‌زاده

استاد مشاور:

دکتر سکینه شاهی

تیرماه ۱۳۸۹

تقدیم به

پدر و مادر م

بزرگوارانی که عشق و محبت بی دریغ شان،
همراه لفظه لفظه زندگی ام بوده است؛

و تقدیم به

همسر م

آموزگار مهربانی و گذشت.

تشکر و قدردانی

حمد بی پایان ما جمله تو راست هر سپاس از هر کسی حمد خداست

حمد و سپاس فراوان ایزد منان را، آن تکیه‌گاه ابدی که بی وجود فروغ لطفش، این کار به سرانجام نمی‌رسید.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم که از کلیه کسانی که در پیشبرد این پژوهش مرا یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

از پدر و مادرم که به من درس زندگی آموختند و شرایطی را به وجود آوردند تا بتوانم بی هیچ دغدغه‌ای به تحصیلات خود ادامه دهم نهایت قدردانی و سپاسگزاری را به عمل آورده و از خداوند بزرگ برایشان آرزوی سلامتی و طول عمر با عزت دارم.

از همسرم آقای دکتر سید جلال هاشمی که مرا از راهنمایی‌ها و تجارب خویش در زمینه‌ی نگارش پایان‌نامه بهره‌مند نمودند صمیمانه تشکر کرده و موفقیت و سربلندی‌شان را در پیشگاه خداوند منان آرزومندم.

سپاس و تشکر فراوان از جناب آقای دکتر یدالله مهرعلی‌زاده، استاد راهنمای ارجمند که در محضرشان بسیار آموختم و از نظرات و تجربیات ارزشمندشان بهره‌ی فراوان بردم؛ و همین‌طور از سرکار خانم دکتر سکینه شاهی، استاد مشاور گرامی که با دقت نظر و بینشی وسیع مرا در انجام این پژوهش یاری نمودند.

از اساتید محترم جناب آقای دکتر پارسا، دکتر مرعشی، دکتر معرفزاده، آقای الهام‌پور و همین‌طور خانم دکتر ولوی که در طی دوران تحصیل از محضرشان استفاده کردم، صمیمانه سپاسگزارم.

از کتابداران زحمت‌کش کتابخانه، مسئولان سایت کامپیوتر و کارکنان محترم آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی که با اینجانب همکاری لازم را به عمل آوردند سپاسگزاری و تشکر می‌نمایم.

همچنین از ریاست محترم دانشگاه شهید چمران آقای دکتر زرگر شوشتری، معاونان محترم وی و برخی مدیران زیرمجموعه که با وجود مشغله‌ی بسیار، اینجانب را از نظرات ارزشمند خود بهره‌مند نمودند، صمیمانه قدردانی و تشکر می‌کنم.

از خانم‌ها زهرا گودرزی و فاطمه گودرزی و آقای نجفی در بخش آمار و اطلاعات و همین‌طور آقایان درمراد و ساکی و خانم صفی‌خانی در بخش طرح و برنامه که با وجود مشغله‌ی فراوان، در جمع‌آوری آمار و داده‌های مورد نیاز این پژوهش، اینجانب را یاری نموده و از تجارب ارزشمند خود بهره‌مند ساختند سپاسگزاری می‌نمایم. همچنین از کارکنان بخش اداری، تحصیلات تکمیلی، آموزش‌های آزاد، کارآفرینی، ارتباط با صنعت، فنآوری اطلاعات، همکاری‌های بین‌الملل، استعدادهای درخشان و روابط عمومی که هر یک بخشی از اطلاعات مورد نیاز این پژوهش را تأمین نمودند قدردانی و تشکر می‌نمایم.

در پایان سپاس فراوان خویش را نسبت به تک‌تک اعضای محترم خانواده‌ی خود و همسر و همین‌طور دوستان عزیزم به خاطر لطف و محبت بی‌دریغ‌شان ابراز می‌نمایم و از خداوند بزرگ برای آنان آرزوی سربلندی و سلامتی دارم.

«چکیده پایان نامه»

نام خانوادگی: حسینی		نام: شهیده
عنوان پایان نامه: تدوین الگوی بومی شاخص‌های سرمایه‌ی فکری و اندازه‌گیری آنها در دانشگاه شهید چمران اهواز طی برنامه‌ی چهارم توسعه (۱۳۸۴ لغایت ۱۳۸۷)		
استاد راهنما: دکتر یدالله مهرعلی‌زاده		
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: علوم تربیتی	گرایش: مدیریت آموزشی
محل تحصیل (دانشگاه): دانشگاه شهید چمران		دانشکده: علوم تربیتی و روان‌شناسی
تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۹/ ۴ / ۷		تعداد صفحه: ۱۹۰ صفحه
واژگان کلیدی: سرمایه‌ی فکری، سرمایه‌ی انسانی، سرمایه‌ی ساختاری، سرمایه‌ی رابطه‌ای، بومی‌سازی، شاخص، دانشگاه شهید چمران اهواز، برنامه‌ی چهارم توسعه.		
<p>چکیده:</p> <p>هدف این پژوهش، تدوین الگوی بومی شاخص‌های سرمایه‌ی فکری و اندازه‌گیری آنها در دانشگاه شهید چمران اهواز طی برنامه‌ی چهارم توسعه است که با روش توصیفی از نوع مطالعه‌ی موردی به انجام رسیده است. سرمایه‌ی فکری یعنی مواد فکری مانند دانش، اطلاعات، مالکیت فکری و تجربه که استفاده از آن می‌تواند باعث ایجاد ثروت شود. طی چند دهه‌ی گذشته بسیاری از سازمان‌های صنعتی، تجاری و نهادهای پژوهشی به مدیریت و اندازه‌گیری سرمایه‌ی فکری در کنار سرمایه‌های دیگر پرداخته‌اند و از این راه مزیت‌های فراوانی را کسب نموده‌اند. در سال‌های اخیر، موضوع سرمایه‌ی فکری در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مورد توجه قرار گرفته است. هر دانشگاهی با توجه به وضعیت خاص خود، مجموعه‌ای از شاخص‌های سرمایه‌ی فکری را مدون کرده و آنها را مبنای اندازه‌گیری سرمایه‌ی فکری خود قرار داده است. به همین جهت، پژوهش حاضر نیز، در چهار مرحله‌ی زیر اقدام به بومی‌سازی شاخص‌های سرمایه‌ی فکری دانشگاه نموده است: مطالعه‌ی منابع علمی مرتبط با سرمایه‌ی فکری در مراکز تحقیقاتی و دانشگاه‌ها به منظور شناسایی فهرستی اولیه از شاخص‌ها؛ بهره‌گیری از نظرات کارشناسان به منظور شناسایی شاخص-</p>		

های متناسب با ساختار دانشگاه؛ انتخاب شاخص‌های همسو با اهداف دانشگاه؛ شناسایی شاخص‌های مهم‌تر با استفاده از پرسشنامه‌ی نظرخواهی از مسئولان در موقعیت‌های استراتژیک دانشگاه. در نتیجه تعداد ۶۳ شاخص به عنوان شاخص‌های نهایی سرمایه‌ی فکری دانشگاه انتخاب و مورد اندازه‌گیری قرار گرفتند و نرخ رشد آنها طی برنامه‌ی چهارم توسعه محاسبه شد. نتایج نشان می‌دهد که وضعیت رشد ۷۱/۸۸ درصد از کل شاخص‌های سرمایه‌ی فکری مطابق با اهداف دانشگاه بوده و ۲۸/۱۲ درصد مطابق با اهداف دانشگاه نبوده است. همچنین یافته‌ها نشان داد که سرمایه‌ی ساختاری دانشگاه از وضعیت بهتری نسبت به سرمایه‌ی انسانی و رابطه‌ای برخوردار است و این دو مؤلفه نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت بیشتر می‌باشند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱.....	مقدمه.....
۳.....	بیان مسأله.....
۸.....	اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۱۱.....	اهداف پژوهش.....
۱۲.....	تعاریف مفهومی و عملیاتی اصطلاحات.....

فصل دوم: پیشینه‌ی نظری پژوهش

۱۷.....	مقدمه.....
۱۷.....	تاریخچه.....
۲۰.....	تعاریف سرمایه‌ی فکری.....
۲۴.....	طبقه‌بندی سرمایه‌ی فکری.....
۲۸.....	مؤلفه‌های تشکیل دهنده‌ی سرمایه‌ی فکری.....
۲۸.....	الف) سرمایه‌ی انسانی.....

۳۲.....	ب) سرمایه‌ی ساختاری.....
۳۵.....	ج) سرمایه‌ی رابطه‌ای.....
۳۶.....	تعامل بین مؤلفه‌های تشکیل دهنده‌ی سرمایه‌ی فکری.....
۳۸.....	اشکال جدید منابع سازمانی: دارایی‌های نامشهود.....
۴۱.....	اقتصاد دانش‌محور: اقتصاد متکی بر دارایی‌های نامشهود.....
۴۲.....	نقش دانشگاه‌ها در اقتصاد دانش‌محور.....
۴۶.....	ضرورت مدیریت سرمایه‌های فکری.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
------	-------

فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش

۵۰.....	مدیریت سرمایه‌های فکری.....
۵۳.....	روش‌های اندازه‌گیری سرمایه‌ی فکری.....
۵۶.....	مزایا و معایب روش‌های اندازه‌گیری سرمایه‌ی فکری.....
۵۹.....	توصیف برخی از مدل‌های کارت امتیازی.....
۵۹.....	۱) مدل هدایت‌کننده‌ی اسکاندیا.....
۶۱.....	۲) مدل کارت امتیازی متوازن کاپلان و نورتن.....

- ۳) مدل ناظر دارایی غیرملموس..... ۶۲
- ۴) مدل چرخه‌ی ممیزی دانش..... ۶۳
- ۵) رهنمود اتریشی..... ۶۴
- گزارش‌دهی سرمایه‌های فکری..... ۶۷
- فرصت‌های خارجی گزارش‌دهی سرمایه‌ی فکری برای دانشگاه‌ها..... ۶۹
- فرصت‌های داخلی گزارش‌دهی سرمایه‌ی فکری برای دانشگاه‌ها..... ۷۰
- توسعه‌ی سرمایه‌های فکری..... ۷۱
- الف) مدیریت دانش: مهم‌ترین ابزار توسعه‌ی سرمایه‌های فکری..... ۷۱
- ب) رابطه‌ی مدیریت سرمایه‌ی فکری با مدیریت دانش..... ۷۲
- ج) مدیریت دانش در سرمایه‌ی انسانی، ساختاری و رابطه‌ای..... ۷۳
- ه) فرهنگ، مهم‌ترین مانع مدیریت دانش..... ۷۴
- د) مدیریت دانش در آموزش عالی (دانشگاه‌ها)..... ۷۶
- تحقیقات انجام شده ۸۲
- الف) تحقیقات خارجی..... ۸۲

فهرست مطالب

- ۱ گزارش سرمایه‌ی فکری مرکز تحقیقاتی اتریش (ARC)..... ۸۲
- ۲ رصدخانه‌ی دانشگاه‌های اروپایی..... ۸۴
- ۳ پروژه‌ی (ICP): برنامه‌ی سرمایه‌ی فکری منطقه‌ی مادرید..... ۸۶
- ۴ دانشگاه ژوهانسبورگ..... ۸۹
- ۵ الگوهای سرمایه‌ی فکری دانمارک..... ۹۰
- ۶ پروژه‌ی مرتیام..... ۹۱
- ۷ سند ریکادیز..... ۹۱
- ب) تحقیقات داخلی..... ۹۲
- نتیجه‌گیری..... ۹۴

فصل سوم: روش پژوهش

- مقدمه..... ۹۶
- روش تحقیق..... ۹۶
- روش اندازه‌گیری سرمایه‌های فکری..... ۹۷
- نحوه‌ی شناسایی شاخص‌های سرمایه‌ی فکری دانشگاه..... ۹۷
- نحوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات از خبرگان در گام چهارم انتخاب شاخص‌ها..... ۱۰۷
- روایی و پایایی
- پرسشنامه..... ۱۰۷
- ابزار گردآوری داده‌های مورد نیاز برای شاخص‌های سرمایه‌ی فکری..... ۱۰۸

روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها.....۱۰۹

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها

مقدمه.....۱۱۱

تحلیل شاخص‌های سرمایه‌ی فکری.....۱۱۲

الف) شاخص‌های سرمایه‌ی انسانی.....۱۱۲

ب) شاخص‌های سرمایه‌ی ساختاری.....۱۲۴

ج) شاخص‌های سرمایه‌ی رابطه‌ای.....۱۴۳

بررسی وضعیت کلی سرمایه‌ی فکری و ابعاد آن در دانشگاه.....۱۵۲

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

مقدمه.....۱۶۰

نتیجه‌گیری.....۱۶۰

بحث کلی.....۱۶۷

پیشنهاد‌های پژوهش.....	۱۶۸
الف) پیشنهاد‌های نظری پژوهش.....	۱۶۹
ب) پیشنهاد‌های کاربردی به مسئولان دانشگاه.....	۱۷۲
ج) پیشنهاد برای پژوهش‌های بعدی.....	۱۷۳
محدودیت‌های تحقیق.....	۱۷۴
فهرست منابع.....	۱۷۷
پیوست.....	۱۸۳
پرسشنامه‌ی پژوهش.....	۱۸۴
چکیده‌ی انگلیسی.....	۱۹۰

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۱.....	جدول ۱-۲: تعاریف سرمایه‌ی فکری.....
۲۵.....	جدول ۲-۲: طبقه‌بندی سرمایه‌ی فکری.....
جدول ۳-۲: نسبت دارایی‌های دانشی به کل دارایی‌های برخی از شرکت‌های موفق دنیا در سال	
۳۹.....	۲۰۰۵.....

- جدول ۴-۲: تفاوت‌های داری‌های ملموس و غیرملموس..... ۴۰
- جدول ۵-۲: روش‌های اندازه‌گیری سرمایه‌ی فکری..... ۵۹
- جدول ۱-۳: شاخص‌های سرمایه‌ی فکری حاصل از گام‌های دوم..... ۱۰۲
- جدول ۲-۳: قالب گزارش سرمایه‌های فکری دانشگاه (سال ۸۷-۱۳۸۳)..... ۱۰۸
- جدول ۱-۴: تعداد کل کارکنان..... ۱۱۳
- جدول ۲-۴: تعداد کل پژوهشگران..... ۱۱۳
- جدول ۳-۴: نسبت کارشناسان از کل کارکنان..... ۱۱۴
- جدول ۴-۴: تعداد کارکنان به تفکیک مدرک تحصیلی..... ۱۱۵
- جدول ۵-۴: تعداد اعضای هیأت علمی به تفکیک مرتبه‌ی علمی..... ۱۱۷
- جدول ۶-۴: نسبت دانشجویان دکتری از تعداد کل پژوهشگران..... ۱۱۸
- جدول ۷-۴: تعداد مدرسان مدعو..... ۱۱۸
- جدول ۸-۴: نرخ جذب و هدایت استعدادهای درخشان و نخبگان..... ۱۱۹
- جدول ۹-۴: سرانه‌ی ساعات آموزشی هر یک از کارکنان..... ۱۲۰
- جدول ۱۰-۴: تعداد دوره‌ها یا کارگاه‌های آموزشی برگزار شده برای اعضای هیأت علمی..... ۱۲۰
- جدول ۱۱-۴: تعداد کارگاه‌های آموزشی برگزار شده در زمینه‌ی کارآفرینی..... ۱۲۱
- جدول ۱۲-۴: نسبت دوره‌های آموزشی برگزار شده در زمینه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات از کل دوره‌های آموزشی..... ۱۲۲
- جدول ۱۳-۴: تعداد فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی..... ۱۲۲

جدول ۱۴-۴: تعداد دانشگران فعال در مؤسسات مستقر در پارک علم و فناوری و مرکز رشد...۱۲۳

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱۵-۴: کل اعتبارات پژوهشی دانشگاه.....	۱۲۴
جدول ۱۶-۴: درصد کل اعتبارات پژوهشی از کل اعتبارات هزینه‌ای دانشگاه.....	۱۲۵
جدول ۱۷-۴: سرانه‌ی پژوهشی هر هیأت علمی.....	۱۲۶
جدول ۱۸-۴: اعتبار قراردادهای تحقیقاتی به تفکیک برون‌دانشگاهی و درون‌دانشگاهی.....	۱۲۷
جدول ۱۹-۴: میزان سرمایه‌گذاری در فناوری اطلاعات IT.....	۱۲۸
جدول ۲۰-۴: مجموع درآمدهای اختصاصی دانشگاه (از محل امور آموزشی، پژوهشی و فرهنگی).....	۱۲۸
جدول ۲۱-۴: سرانه‌ی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی به تفکیک کارشناسی ارشد و دکتری.....	۱۲۹
جدول ۲۲-۴: سرانه‌ی کتاب هر هیأت علمی (تألیف، ترجمه و تصحیح).....	۱۳۰
جدول ۲۳-۴: سرانه‌ی مقاله‌ی هر هیأت علمی.....	۱۳۰
جدول ۲۴-۴: تعداد مقالات منتشرشده در مجلات معتبر ISI.....	۱۳۱
جدول ۲۵-۴: تعداد مقالات منتشر شده در مجلات معتبر داخلی (به تفکیک علمی پژوهشی و علمی ترویجی).....	۱۳۲

- جدول ۲۶-۴: تعداد مقالات ارائه شده در کنفرانس‌های داخلی و خارجی به تفکیک..... ۱۳۳
- جدول ۲۷-۴: تعداد طرح‌های ارائه شده به جشنواره خوارزمی..... ۱۳۴
- جدول ۲۸-۴: تعداد امتیاز انتشار مجله‌ی علمی پژوهشی..... ۱۳۵
- جدول ۲۹-۴: تعداد اختراعات و اکتشافات به ثبت رسیده ۱۳۵
- جدول ۳۰-۴: تعداد رتبه‌ها و جوایز علمی اخذ شده از جشنواره‌های معتبر علمی و پژوهشی (داخلی و خارجی)..... ۱۳۶
- جدول ۳۱-۴: پهنای باند اینترنت دانشگاه..... ۱۳۷
- جدول ۳۲-۴: تعداد کل طرح‌های تحقیقاتی انجام شده (درون‌دانشگاهی و برون‌دانشگاهی)..... ۱۳۸
- جدول ۳۳-۴: تعداد واحدهای مستقر در پارک علم و فناوری و مراکز رشد واحدهای فناوری.. ۱۳۹
- جدول ۳۴-۴: تعداد رشته‌های تحصیلی و گروه‌های آموزشی به تفکیک..... ۱۴۰

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول ۳۵-۴: وجود مرکز یادگیری الکترونیک (آموزش مجازی)..... ۱۴۱
- جدول ۳۶-۴: وجود پایگاه و شبکه‌ی اطلاع رسانی علمی (بانک اطلاعات)..... ۱۴۲
- جدول ۳۷-۴: تعداد همایش‌ها و سمینارهای تخصصی برگزار شده (به تفکیک داخلی و بین-المللی)..... ۱۴۳

- جدول ۳۸-۴: تعداد همایش‌ها و سمینارهای تخصصی شرکت شده (به تفکیک داخلی و بین-المللی).....۱۴۵
- جدول ۳۹-۴: تعداد تفاهم‌نامه‌های امضاء شده با سایر مراکز علمی و تحقیقاتی داخلی به منظور انجام برنامه‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی.....۱۴۶
- جدول ۴۰-۴: تعداد یادداشت تفاهم‌نامه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری منعقد شده با هم‌تایان خارجی.....۱۴۶
- جدول ۴۱-۴: آمار عضویت دانشگاه در سازمان‌های تخصصی بین‌المللی.....۱۴۷
- جدول ۴۲-۴: تعداد قطب‌های علمی کشور.....۱۴۸
- جدول ۴۳-۴: تعداد مراکز تحقیقات کاربردی دانشگاه.....۱۴۹
- جدول ۴۴-۴: نسبت طرح‌های پژوهشی برون‌دانشگاهی به کل طرح‌های پژوهشی.....۱۵۰
- جدول ۴۵-۴: تعداد دوره‌های آموزشی برگزار شده مشترک با دانشگاه‌های معتبر خارجی.....۱۵۰
- جدول ۴۶-۴: تعداد دانشجویان خارجی.....۱۵۱
- جدول ۴۷-۴: نسبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی از کل دانشجویان.....۱۵۲
- جدول ۴۸-۴: گزارش سرمایه‌های فکری دانشگاه شهید چمران (۸۷-۱۳۸۳).....۱۵۳
- جدول ۴۹-۴: تعداد شاخص‌های سرمایه‌ی فکری از نظر وجود آمار و اطلاعات.....۱۵۶
- جدول ۵۰-۴: وضعیت کلی مؤلفه‌های سرمایه‌ی فکری از نظر وضعیت رشد.....۱۵۷
- جدول ۱-۵: وضعیت و اهداف دانشگاه در مورد هر یک از شاخص‌های سرمایه‌ی فکری.....۱۶۱
- جدول ۲-۵: وضعیت کلی رشد شاخص‌های سرمایه‌ی فکری از نظر مطابقت با اهداف دانشگاه.....۱۶۴

جدول ۳-۵: وضعیت کلی سرمایه‌ی فکری و مؤلفه‌های آن از نظر مطابقت با اهداف دانشگاه...۱۶۵

جدول ۴-۵: قالب گزارش سالیانه‌ی سرمایه‌های فکری دانشگاه برای سال‌های آینده.....۱۷۰

فهرست اشکال

صفحه

عنوان

شکل ۱-۲: تعامل بین مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده‌ی سرمایه‌ی فکری.....۳۷

شکل ۲-۲: مرزبندی دارایی‌های سازمان از نظر سویایی.....۳۹

شکل ۲-۳: شمای ارزش سرمایه فکری اسکاندیا.....۶۰

شکل ۲-۴: چارچوب کارت امتیازی متوازن.....۶۱

شکل ۲-۵: شمایی از مدل ناظر دارایی‌های ناملموس.....۶۳

شکل ۲-۶: شمایی از مدل چرخه‌ی ممیزی دانش.....۶۴

شکل ۲-۷: مدل پایه‌ی ARC جهت مدیریت و گزارش‌دهی سرمایه‌های فکری.....۶۵

شکل ۲-۸: انواع گزارش‌دهی سرمایه‌های فکری.....۶۹

فصل

اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در هزاره‌ی سوم میلادی، بقاء و رشد تمامی سازمان‌های آموزشی، تجاری و صنعتی، ملازم با بهره‌گیری بهینه از سرمایه‌های انسانی^۱، فکری و اطلاعاتی گشته است. انفجار دانش و انقلاب نوین اطلاعاتی، توسعه‌ی روزافزون شبکه‌های ماهواره‌ای و رسانه‌ای و پدیده‌ی جهانی شدن از عوامل کلیدی مؤثری هستند که در راستای گذر و انتقال به جامعه‌ی مبتنی بر علم و دانش و دانایی حرکت می‌نمایند. در اقتصاد دانش‌بنیان^۲ امروز، دانش به عنوان عامل تولید ثروت در مقایسه با سایر دارایی‌های نامشهود^۳ و فیزیکی از ارزش بیشتری برخوردار شده و به عنوان مهم‌ترین سرمایه‌ای است که هر سازمان می‌تواند کسب نموده و آن را گسترش دهد. کار یدی در برابر کار فکری بیش از پیش کم‌ارزش گردیده و مفاهیمی همچون مدیریت دانش^۴ و کارکنان دانشی^۵ (دانشگران) به میان آمده است. انفجار دانش و ظهور عصر اطلاعات تأثیر زیادی بر فرهنگ جوامع و جهت‌دهی آن داشته و تأکید بر دانایی بیش از هر زمان دیگر، جنبه‌ی حیاتی به خود گرفته است (نعمتی، ۱۳۸۴: ۱)؛ به طوری که در برنامه‌ی چهارم توسعه‌ی کشور ما نیز، عنصر دانایی به عنوان رکن اصلی توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی معرفی شده است.

به رغم اهمیت دارایی‌های مشهود^۶ (زمین، ماشین‌آلات و پول) در تولید کالا و خدمات در اقتصاد جدید، ارزش اقتصادی و ثروت؛ اغلب از ایجاد، کاربرد و مدیریت سرمایه‌ی فکری^۷ و دارایی‌های نامشهود ناشی می‌شود (سونیر^۸ و همکاران، ۲۰۰۷؛ نقل از ستایش و کاظم‌نژاد، ۱۳۸۸: ۱). سازمان‌ها به‌خوبی دریافته‌اند که برای ماندگاری در دنیای رقابت‌آمیز کنونی تنها نمی‌توانند به

۱ - human capitals

۲ - knowledge-based economy

۳ - intangible assets

۴ - knowledge management

۵ - knowledge worker

۶ - tangible assets

۷ - intellectual capital management

۸ - Sonnier